

Kunnskapsdepartementet

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo

Telefon 21 02 34 00

Besøksadresse Tullins gate 2

Kontingentkonto 8380 08 68621

Bankkonto annet 8380 08 68605

post@forskerforbundet.no

www.forskerforbundet.no

Foretaksnr 971 422 505

Deres ref:

Vår ref: 168796/4

Vår dato: 12.09.2017

Innspill til revisjon av langtidsplanen

Forskerforbundet takker for invitasjonen til å komme med innspill til revisjonen av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, og oversender med dette vårt innspill.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning var et etterspurt tiltak for mer langsiktighet fra en samlet forsknings- og utdanningssektor. Den første og foreliggende langtidsplanen var et viktig skritt på veien for å oppnå økt langsiktighet. Som stortingsbehandlingen og kommentarene til Meld. St. 7 (2014–2015) viste var det imidlertid flere forhold ved planen som burde videreutvikles og legges til.

Planen har fungert best der den har vært mest konkret. Dette gjelder økte offentlige investeringer i forskning, opptrappingen av rekrutteringsstillinger, bevilgninger til infrastruktur, bevilgninger for stimulering til økt deltakelse i EUs rammeprogrammer. Dette har gitt retning, har fungert forpliktende og har bidratt til økt langsiktighet. Revisjonen av langtidsplanen bør videreutvikle dette. Det vil styrke langtidsplanen dersom det i revisjonen legges inn analyser av investeringsbehovene i sektoren med tilhørende investeringsmål.

Gjeldende langtidsplan har som mål at pengene skal *«brukes på tiltak som bidrar til høy internasjonal kvalitet i forskning og høyere utdanning»* der flere skal hevde seg i verdenstoppen og verdenseliten. De fleste innen forskning og høyere utdanning skal imidlertid ikke bli verdensmestere. Revisjonen av langtidsplanen må også tematisere og møte de langsiktige behovene og utfordringene som de alminnelige gode forsknings- og utdanningsmiljøene står overfor. Forsknings- og utdanningsmiljøer i verdensklasse forutsetter at bredden av kunnskapsmiljøer har gode rammebetingelser.

Revisjonen må sikre at høyere utdanning kommer langt tydeligere inn i langtidsplanen. Videre må revisjonen av langtidsplanen svare på en av de store utfordringene for virksomhetene innen forskning og høyere utdanning i årene som kommer; hvordan være konkurransedyktig med hensyn til å kunne rekruttere og beholde den arbeidskraften man ønsker.

Rekruttering

Evnen til å rekruttere og beholde dyktige ansatte vil være en økende utfordring for utdannings- og forskningsinstitusjonene etter hvert som det blir stadig flere attraktive arbeidsplasser for kunnskapsarbeidere i arbeidslivet forøvrig.

Målsettingen om økt forskningsinnsats, ambisjoner om mer og bedre oppfølging av studentene, kombinert med økende studenttilstrømming samtidig som vi står foran en historisk høy aldersavgang tilsier at rekruttering til forskning og høyere utdanning blir en hovedoppgave i årene fremover.

Alderssammensetningen ved universitetene og høyskolene gjør at erstatningsbehovet som følge av aldersavgang blir historisk høyt de neste årene.

Tabell 1 Antall og andel årsverk over 60 år (Kilde: NIFU)

	Høgskole- /universitetslektor		Førsteamanuensis		Professor	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013
totalt antall	3360	3814	2585	3403	2344	3533
antall over 60	327	791	362	621	686	1452
andel over 60	9,7 %	20,7 %	14,0 %	18,2 %	29,3 %	41,1 %

Attraktiviteten til forskerkarrieren synes i henhold til ulike ferske spørreundersøkelser å være fallende:

- Færre mastergradsstudenter anser en vitenskapelig karriere som attraktiv; 46% mente det var interessant eller svært interessant i 2014, ned til 38% i 2017. Samtidig økte attraktiviteten til «Jobbe innen offentlig sektor» fra 42% til 75%.¹
- Færre doktorgradskandidater ønsker seg en forskerkarriere, og færre ønsker seg til universitets- og høyskolesektoren. Om lag 60 % har forskerambisjoner og det er en nedgang på 10 prosentpoeng fra tidligere undersøkelser. Om lag 40% ønsker seg til UH-sektoren og det er en nedgang på 11 prosentpoeng fra 2009.²
- Bare halvparten av de yngre forskerne vil anbefale dagens unge å ta fatt på en forskerkarriere. Under halvparten ser for seg at de fortsatt er forskere om 10 år.³

Forskerforbundet vil trekke frem fire forhold som gjør at institusjonene i forskning og høyere utdanning ikke er så attraktive arbeidsplasser som man kunne ønske.

Et av de viktigste forholdene er den høye bruken av midlertidig tilsetting i universitets- og høyskolesektoren. Det er tverrpolitisk enighet om at midlertidigheten skal reduseres og langtidsplanen må derfor inneholde konkrete tiltak for dette. I denne omgang bør evalueringene av den nye loven om statens ansatte samt av prøveordningen med innstegsstilling legges inn i langtidsplanen. Videre bør innstegsstillingen vurderes i sammenheng med postdoktorstillingen som ofte brukes som en uforpliktende midlertidig stilling.

Forskerforbundet mener langtidsplanen må bidra til økt langsiktighet i den eksterne finansieringen av forskning. Eksternfinansiering er en av de viktigste årsakene til den høye midlertidigheten. Dagens offentlige anbudsregler, med svært lave beløpsgrenser og krevende anskaffelsesprosedyrer, er dessuten noe som bidrar til utlysning av mange kortsiktige prosjekter og høy usikkerhet knyttet til mange små

¹ Karrierebarometeret, Evidente 2017

² «Doktorgradskandidater i Norge: Forskeropplæring, arbeidsvilkår og karriereforventninger», NIFU 2017

³ Spørreundersøkelse om karriereveier for yngre forskere foretatt av Akademiet for yngre forskere og interesseorganisasjon for PhD og postdoktorer ved UiO (UiODoc) 2016

oppdrag med hver sine søknader og rapporteringskrav. Revisjonen må bidra til at Forskningsrådet og de regionale forskningsfondene lyser ut mer langvarige prosjekter. Videre må revisjonen bidra til at de offentlige anbudsreglene stimulerer til langvarige prosjekter samtidig som beløpsgrensen for tilbud på FoU-prosjekter heves.

For det tredje vitner flere undersøkelser i universitets- og høyskolesektoren om at ansatte må bruke fritiden for å få gjort unna arbeidsoppgavene, og at det generelt er et for stort krysspress mellom krav og forventninger knyttet til hhv forskning og undervisning.⁴ Det er derfor nødvendig å sikre forskerne tilstrekkelig tid og ressurser til forskning og stabile arbeidsforhold slik at det er mulig å kombinere en forskerkarriere med familie og barn. Forskerforbundet foreslår at det legges inn et tiltak i langtidsplanen om å lage en plan for rekruttering til forsker- og undervisningsstillinger.

Et siste forhold er lønnsnivået til ansatte innen forskning og undervisning som ikke er konkurransedyktig, verken i starten eller slutten av karrieren. Minstelønnsnivået for lektor i skoleverket ligger høyere enn førsteamanuenser og langt høyere enn lektorstillingene i universitets- og høyskolesektoren. Samtidig er lønnsnivået til professor i universitets- og høyskolesektoren om lag 30 000 kroner lavere enn gjennomsnittslønnen til ansatte i industrien med høyere utdanning, 90 000 lavere enn stortingsrepresentantene og nesten 400 000 lavere enn godtgjøringen til regjeringsmedlemmene.

Det er fortsatt betydelig ubalanse mellom andelen menn og kvinner i faglige toppstillinger i akademia. Et eget nasjonalt styringsparameter sikrer at tematikken belyses i den årlige styringsdialogen, men det er ikke nok. I rulleringen av langtidsplanen er det naturlig å ta inn konkrete mål og tiltak for kjønnsbalanse i akademia.

Revisjonen av langtidsplanen må:

- Lage en plan for rekruttering til forsker- og undervisningsstillinger.
- Bidra til økt langsiktighet i den eksterne forskningsfinansieringen.
- Tidfeste evalueringen av statsansatteloven for å se om bruken av midlertidig tilsetting er redusert.
- Tidfeste evalueringen av innstegsstillingen for å se om den virker etter hensikten, og vurdere innstegsstillingen i sammenheng med postdoktorstillingen.
- Legge opp til gjennomføring av en ny tidsbruksundersøkelse i universitets- og høyskolesektoren.
- Styrke arbeidsvilkårene og relevansen av doktorgradsutdanningen ved å innføre en undersøkelse for kandidater på doktorgradsnivå tilsvarende kandidatundersøkelsen.
- Etablere konkrete mål om kjønnsbalanse i akademia i alle relevante stillingskategorier.

---

⁴ AFI-rapport 1/2012 Tidsbruk, arbeidstid og tidskonflikter i den norske universitets- og høyskolesektoren og NOKUT Underviserundersøkelsen 2016.

Utdanning – og kobling forskning og utdanning

Langtidsplanen inneholder lite om høyere utdanning og koblingen til forskning, og ingen konkrete målsettinger. Forskerforbundet mener revisjonen av langtidsplanen må svare på denne utfordringen. Kvalitetsutvikling av undervisningen og tettere studentoppfølging, krever tid og ressurser.

Det er all grunn til å forvente at tilstrømmingen til høyere utdanning, både av nye studenter og studenter på etter- og videreutdanning, vil fortsette å øke som følge av befolkningsøkning alene. Folketallet i Norge vokser raskt og vil gå forbi Finland (2025) og Danmark (2040) og bli det nest største landet i Norden etter Sverige (SSB).

Samtidig fremkommer det av perspektivmeldingen at Norge er i ferd med å miste sitt kompetanseforsprang. Mens den eldre delen av befolkningen er bedre utdannet enn jevnaldrende i de fleste andre land, er ikke det tilfelle for de yngre generasjonene. En høyt utdannet befolkning gir både en omstillingsdyktig arbeidsstyrke med høy produktivitet, samt medborgere som kan delta i den videre utviklingen av demokratiet og velferdsstaten. Som Produktivitetskommissjonen slår fast, vil konkurransekraften vår ligge i en arbeidsstyrke som har høy og relevant kompetanse, god omstillingsevne og som kan delta i teknologiutviklingen fremover.

Langtidsplanen må utvides med tall for forventet studenttilstrømming. Søkertallene til høyere utdanning er den viktigste drivkraften i dimensjoneringen av universitets- og høyskolesektoren – både for institusjonene og for fagporteføljen. Over tid er det en viss stabilitet i studietilbøyeligheten, noe som gjør det mulig å fremskrive antallet studieplasser på kort og mellomlang sikt. Dette vil bidra til økt langsiktighet i utdanningssystemet. Revisjonen av langtidsplanen bør lage fremskrivninger av studieplassene på mellomlang sikt samt målfeste hvor stor andel av befolkningen som skal ha høyere utdanning og dimensjonere utdanningssystemet i tråd med det.

Fremskrivninger av antall studenter må kobles til behov for flere ansatte og for nødvendig bygg og infrastruktur som kan sikre gode utdanninger med «tilgang til bygg og infrastruktur av topp kvalitet» som det heter i nåværende langtidsplan. Revisjonen av langtidsplanen må lage en plan for opptrapping av studieplasser koblet til behov for nybygg, utstyr, studentboliger og antall ansatte, for å kunne tilby studentene solide utdanninger ved fremtidsrettede campus.

I Meld. St. 16 «Kultur for kvalitet i høyere utdanning» setter regjeringen mål om blant annet mer aktiviserende læringsformer, økt undervisningsinnsats, studentaktiv forskning og fagfelleevaluering og kollegaveiledning. Realisering av disse tiltakene krever flere ansatte per student enn i dag. I henhold til DBH var det i snitt 12,9 studenter per faglige årsverk i 2016. Revisjonen av langtidsplanen må lage en plan for å styrke forholdstallet student/faglig ansatt.

Revisjonen må følge opp forslaget fra Meld St 16 (2016-2017) om å etablere en meritteringsordning som kan bidra til å utvikle og verdsette god undervisning. Kriteriene for merittering må være tydelige og overførbare slik at ansatte kan ta med seg meritteringen ved skifte av jobb og virksomhet.

Revisjonen av langtidsplanen må:

- Målfeste hvor stor andel av befolkningen som skal ha høyere utdanning, og lage fremskrivninger av studieplassene på mellomlang sikt.

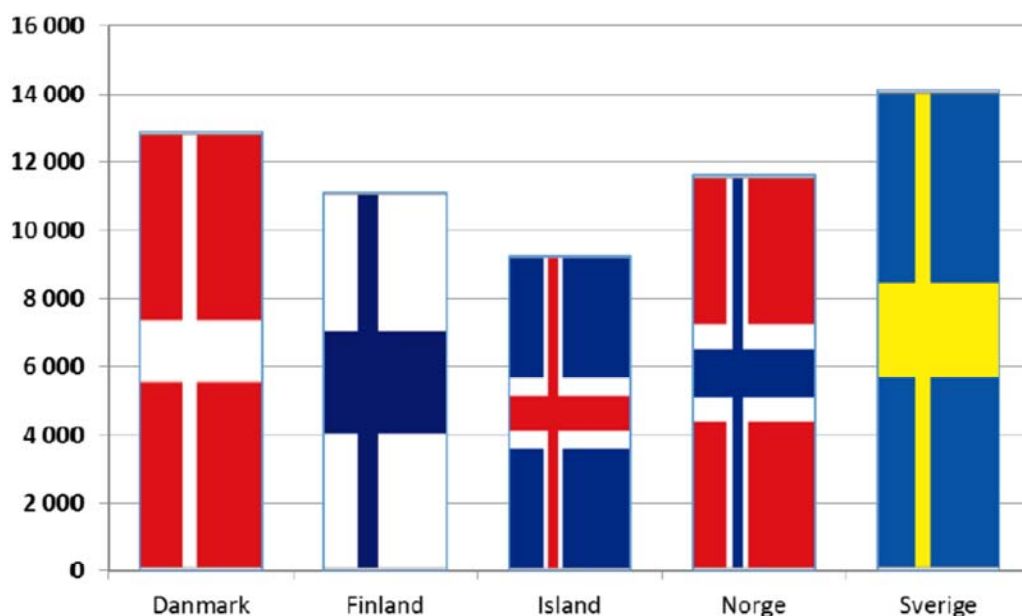
- Lage en plan for opptrapping av studieplasser koblet til behov for nybygg, utstyr, studentboliger og antall ansatte for å kunne tilby studentene solide utdanninger ved fremtidsrettede campus.
- Lage en plan for å styrke forholdstallet student/faglig ansatt.
- Lage en plan for utvikling og iverksetting av en nasjonal meritteringsordning som bidrar til å utvikle og verdsette god undervisning.

Ressursmål og investeringsplan

Forskning, utdanning og forskningsdrevet innovasjon er grunnleggende for det moderne samfunn, den velferd og den velstand vi har i dag. Nasjonale og globale utfordringer som bærekraftig økonomisk utvikling, klima, energi, migrasjon, fattigdom, matproduksjon og helse, krever at det satses sterkere på kunnskapsutvikling. Forskning og innovasjon kan gi vesentlige bidrag til løsningene.

Samtidig er Norge fortsatt langt unna målsettingen om en samlet forskningsinnsats på 3% av BNP innen 2030, og Norge investerer fortsatt minst på forskning i Norden målt som andel av BNP, og på tredjeplass målt som andel per innbygger. Det er ingen grunn til at Norge skal investere mindre i FoU enn de øvrige nordiske land.

Figur 1 FoU-utgifter per innbygger i de nordiske landene i 2015. NOK.
Foreløpige tall (NIFU)

Kilde: Nasjonal FoU-statistikk og OECD MSTI 2016:1

Målsettingen om at den offentlige forskningsinnsatsen skal tilsvare 1% av BNP er oppnådd. Dette skyldes imidlertid først og fremst et lavere BNP samt nedjusterte BNP-anslag. For å opprettholde en ambisiøs målsetting for den offentlige forskningsinnsatsen må måltallet økes fra 1% til 1,4% av BNP, med tilhørende opptrappingsplan. I tillegg må virkemidlene for økt forskningsinnsats i næringslivet videreutvikles og styrkes. Bare slik vil det være mulig å oppnå målet om 3% innen 2030, gitt næringslivsstrukturen i Norge med få FoU-intensive virksomheter.

Revisjonen må videreutvikle langtidsplanen ved at de viktigste investeringsbehovene i forskningssektoren kartlegges i samråd med aktørene i sektoren. Langtidsplanen må kunne legge forpliktende investeringsplaner for de største områdene; studieplasser, bygg, vedlikehold, infrastruktur, antall ansatte i utdannings- og

forskningssektoren samt fremtidig behov for stipendiatstillinger. Forskerforbundet viser her til stortingets vedtak i behandlingen av den opprinnelige planen (jf. Innst. 137 S (2014-2015), hvor det heter «Stortinget ber regjeringen i forbindelse med rullering av langtidsplanen i 2018 utarbeide en investeringsplan, koordning for investeringer, og større bygge- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren.»). I høringsbrevet framgår at dette vil bli håndtert i et eget prosjekt. Forskerforbundet mener det er avgjørende at dette prosjektet resulterer i en forpliktende investeringsplan som tas inn i langtidsplanen.

Videre må revisjonen bidra til at langtidsplanen blir hele regjeringens plan. Nåværende plan er for stor grad knyttet opp til Kunnskapsdepartementets område. Forskerforbundet foreslår også at alle offentlige investeringsprosjekter pålegges å inkludere en andel til FoU.

Forskerforbundet er opptatt av at Norge har et forskningssystem som ivaretar både behovet for tematiske satsinger på identifiserte områder, og for forskerinitiert forskning langs hele forskningsfronten. Det er en sterk styring mot vitenskapelig kvalitet målt som publisering i anerkjente tidsskrift, og det oppleves ikke lett å finne finansiering til forskerinitierte risikoprojekter i dag. Dette kan fort bli en ond sirkel der myndighetene øker detaljstyringen for å få flere resultater og mer igjen for pengene, noe som fører til at forskerne tar mindre risiko, får færre gjennombrudd og færre resultater. De siste årenes økninger på forskningsbudsjettene har i stor grad kommet til styrte satsninger. Forskerforbundet mener derfor at det er nødvendig å øke grunnbevilgningen til institusjonene slik at fagmiljøene får større frihet til selv å prioritere risikoprojekter som skal gjennomføres.

Humaniorameldingen slår fast at *«god kvalitet i humanistisk forskning og utdanning er viktig for at Norge skal kunne håndtere samfunnsutfordringene vi står overfor på en god måte.»* Revisjonen må bidra til å inkludere samfunnsvitenskap og humaniora inn i de seks langsiktige prioriteringene.

Revisjonen av langtidsplanen må:

- Øke måltallet for den offentlige forskningsinnsatsen 1% til 1,4% av BNP med tilhørende opptrappingsplan.
- Videreutvikle og styrke virkemidlene for økt innovasjon og forskningsinnsats i næringslivet.
- Kartlegge de viktigste investeringsbehovene og utarbeide forpliktende opptrappingsplaner som tas inn i langtidsplanen.
- Sikre forskningsinvesteringer som muliggjør dristighet og vitenskapelig kvalitet
- Styrke samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning.

Plan for hele forskningssektoren

Forskning i Norge skjer i ulike sektorer og i virksomheter med ulike samfunnsoppdrag. Revidert langtidsplan må i langt sterkere grad omfatte hele forskningssektoren, inkludert museer og kulturminnevern, helsesektoren og instituttsektoren. Målsetningene for Norge som kunnskapsnasjon forutsetter mobilisering av alle forskningsmiljøer og god bruk av all tilgjengelig kompetanse.

Instituttsektoren

Forskningsinstituttene står for nesten 1/4 av FoU-innsatsen i Norge, og er en sentral leverandør av FoU-tjenester til både offentlig og privat sektor nasjonalt og

regionalt.⁵ Sektoren utfører forsknings- og utviklingsarbeid som hverken er en del av UH-sektoren eller næringslivet og fungerer som et viktig mellomledd og inkubator for forskning og innovasjon. Det nære samarbeidet med nærings- og samfunnsnivå, gjør at instituttene knytter forskning, utdanning og innovasjon sammen. Dermed innehar de en nøkkelrolle i å bidra til løsninger på nåtidige og fremtidige samfunnsutfordringer. Å fylle dette samfunnsoppdraget krever rammebetingelser som sikrer så vel kompetansebygging som konkurransekraft.

Forskerforbundet har i lang tid etterlyst sterkere basisfinansiering og grunnbevilgning for instituttsektoren. Det er et synspunkt som deles av stadig flere. Basisbevilgningen er for lav til å kompensere for at store deler av oppdragsmarkedet ikke finansierer langsiktig kompetanseoppbygging, og for svingninger i de ulike markedene. Potensialet i sektoren, herunder samarbeid med næringslivet, utnyttes ikke godt nok.⁶ Krevende anskaffelsesprosedyrer knyttet til kortvarige prosjekter og lave beløpsgrenser, gjør at den enkelte forsker bruker mer tid på prosjektakkvisjon og mindre på forskning og faglig utvikling. Dette rammer både kvalitet og effektivitet. Det er viktig å styrke den norske instituttsektorens konkurransekraft i et marked som er åpnet opp for internasjonal konkurranse. Da må basisbevilgningen økes til den er på linje med det forskningsinstitutter i andre europeiske land mottar i statlig støtte.⁷

Langtidsplanen innebærer en god satsing på økt næringslivsdeltakelse i forskning og regjeringen har sørget for nødvendig stimulering for institutter og næringsliv til å delta i Horisont 2020. STIM-EU-midlene, som ble introdusert i 2012, har blitt godt mottatt og er et fruktbart bidrag til at norske forskningsinstitutt konkurrerer og samarbeider på mer like vilkår når det gjelder EUs forskningsprogram. Denne ordningen må videreføres/forsterkes.

Instituttsektoren i Norge konkurrerer i økende grad med UH-sektoren, som får stadig sterkere insentiver til å drive med oppdragsforskning i konkurranse med instituttene. Samtidig er det en økning av nasjonale og internasjonale konsulentvirksomheter, som også konkurrerer om de samme ressursene som instituttsektoren. Det er positivt at Langtidsplanen fremmer bedre koordinering og helhet i forskningsinnsatsen. For å realisere målsettingen om bedre koordinering og en helhetlig politikk for forskning, må hindringer for samarbeid mellom UH og instituttsektoren reduseres. Komplementariteten mellom UH-institusjoner og forskningsinstitutter bør styrkes og vektlegges i større grad, og ikke slik som nå der det er konkurransen og konkurransesituasjonen mellom UH-institusjoner og forskningsinstitutter som blir vektlagt.

Langtidsplanen må være tydelig på hvordan instituttsektoren i Norge kan sikres mulighet til å utfylle sin nøkkelrolle i det norske forskningslandskapet og utvikling av faglig kvalitet. Anbudsordninger må bidra til gode former for dialog og samarbeid mellom partene i forskning og i samfunnet for øvrig, ikke til en svekkelse av forskningsmuligheter.

Arkiv, bibliotek og museumssektoren

ABM-sektoren har et samfunnsoppdrag som omfatter forskning, uten at dette gjenspeiles i Langtidsplanen. Det er et uttalt mål at det skal forskes mer i sektoren

---

⁵ Meld. St. 18 (2014–2015) Konsentrasjon for kvalitet, NFR Evaluering av de tolv regionale forskningsinstituttene 2012.

⁶ Forskningsrådets strategi for instituttsektoren 2014–2018, OECD Reviews of Innovation Policy: Norway 2017 Copyright OECD 2017.

⁷ I gjennomsnitt har norske forskningsinstitutter 10 prosent basisbevilgning, mot 25-50 prosent i andre land (FFA).

(jf. Museumsmeldingen og Arkivmeldingen). Forskningsbehov og synliggjøring av forskning i ABM-sektoren må inn i langtidsplanen for forskning. Registrering av forskningsaktiviteter i den nasjonale forskningsdatabasen CRISTin for ABM-sektoren er et viktig bidrag til synliggjøring og vil gi et mer realistisk bilde av hva som foregår av forskning innen humaniora. Forskning på kulturarv står svakt, til tross for viktige bidrag til innovasjon i f. eks reiselivsnæringen. Ansvar for forskning i sektoren må tydeliggjøres og aktiveres, for å ivareta forskningsbehovene og legge en plan for hvordan forskningen kan utvikles og på en tydeligere måte bidra til samfunnsutviklingen.

Sektorprinsippet og forskningspolitisk koordinering

Sektorprinsippet står sentralt i norsk forskning, og innebærer i kort at hvert enkelt departement har et overordnet ansvar for forskning på og for sin sektor. I det ligger både et langsiktig ansvar for sektoren og for departementets eget behov for kunnskapsgrunnlag og for politikktutvikling og forvaltning. Både OECD (2017) og Hatlen-utvalget (2017) trekker fram styrker og svakheter ved sektorprinsippet, og uttrykker bekymring for manglende forskningspolitisk og strategisk koordinering. Forskerforbundet deler denne bekymringen. De overordnede målsettingene og langsiktige prioriteringene i langtidsplanen forutsetter tverrfaglig og tverrsektoriell samarbeid, noe som også må omfatte departementsnivået. Forskerbundet mener langtidsplanen må inneholde ambisjoner og tiltak for styrket forskningspolitisk koordinering. Å revitalisere regjeringens forskningsutvalg og å gi det en tydeligere rolle, er her et mulig grep.

Forskerforbundet vil også påpeke at noen departementer, som samferdsel og justis, bruker svært lite penger på forskning, men forvalter store ressurser på fellesskapet vegne (jf. også OECD 2017). Det er ingen grunn til at disse departementene har mindre behov for kunnskapsbasert forvaltning eller at reformer som de igangsetter ikke skal gjøres til gjenstand for forskningsbaserte evalueringer. Det er behov for strukturer som forstår og fremmer verdien av forskning, og som sikrer at forskning har solid forankring i departementenes budsjettarbeid.

Revisjonen av langtidsplanen må:

- Inneholde en forpliktende opptrapping av instituttsektorenes grunnbevilgning.
- Videreføre/forsterke insentiver for deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning.
- Vektlegge komplementaritet i forskningssektoren, og legge til rette for hensiktsmessig samarbeid mellom UH-institusjoner og forskningsinstitutter.
- Legge til rette for økt forskningsinnsats i og synliggjøring av forskningsaktiviteter i ABM-sektoren.
- Vektlegge tiltak for styrket forskningspolitisk koordinering på myndighetsnivå.
- Tydeliggjøre krav og forventninger til departementenes sektoransvar, inkludert krav om minimum ressursinnsats til forskning.

Forholdet til forskningsmeldingene

Kunnskapsministeren skriver i Morgenbladet at det er påfallende lite debatt om forskningspolitikk – både blant forskere og stortingspolitikere, og at det er en fare for at forskningspolitikk blir «et område alle er enige om».⁸ I høstens valgkamp har forskningspolitikk vært nærmest fraværende.

---

⁸ Morgenbladet nr. 31, 11. – 17. august 2017

OECD betegner langtidsplanen som et skritt i riktig retning hva angår langsiktighet i forskning- og innovasjonspolitikken, men etterlyser samtidig en sterkere strategisk orientering. Prioriteringene omtales som konsensusbaserte og ukontroversielle, og det stilles spørsmål ved hvorvidt de er tilstrekkelig spisse og ambisiøse til å støtte opp under omstilling til en mindre oljebasert økonomi.

Forskerforbundet mener langtidsplanen er et viktig langsiktig styringsverktøy, men den må bygge på et solid kunnskapsgrunnlag og et bredt offentlig ordskifte om samfunnsutfordringer, veivalg og prioriteringer. Langtidsplanen kan ikke erstatte tradisjonen med en forskningsmelding som et overordnet politisk dokument, men må være en konkretisering av denne. Hvis ikke risikerer vi å få en snever og instrumentell dreining av den forskningspolitiske diskursen, framfor å stimulere til helhetstenkning og handlekraft i møte med store utfordringer globalt, nasjonalt og lokalt.

FNs generalforsamling vedtok høsten 2015 en universell agenda for bærekraftig utvikling (FNs bærekraftsmål for 2030). Norge har forpliktet seg til å integrere bærekraftsmålene i politikktutviklingen på den nasjonale arenaen. Klimautfordringene og det grønne skiftet er sammen med teknologiutvikling, det tydeligste eksemplet på hvilke omstillinger vi står overfor og hvilke forskningsbehov vi har i årene framover. Regjeringen har framhevet FN's bærekraftsmål i sitt foreløpige innspill til EUs 9. rammeprogram. En tilsvarende vektlegging må finnes på hjemmebane. Det er nødvendig at langtidsplanen relateres til så vel bærekraftsmål som Paris-avtalen og andre godt kjente samfunnsutfordringer. I neste omgang må vi ha en forskningsmelding som legger grunnlag for retningsvalg og nødvendige prioriteringer, og som tydeliggjør hvilken rolle forskning og utdanning skal spille.

Forskerforbundet mener det må legges opp til at den reviderte langtidsplanen behandles politisk. Neste rullering bør skje i 2021, og bør bygge på en ordinær forskningsmelding.

Revisjonen av langtidsplanen må:

- Rulleres på nytt i 2021
- Tidfeste neste forskningsmelding
- Relateres til målene om bærekraft og andre godt kjente samfunnsutfordringer

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Petter Aaslestad
Leder

Hilde Gunn Avløyp
Generalsekretær